

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра геоморфології і палеогеографії

Затверджено

На засіданні кафедри геоморфології
і палеогеографії
факультету географічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 2 від 30 серпня 2024 р.)

Завідувачка кафедри

проф. Лідія ДУБІС

Силабус
з навчальної дисципліни
«Природно-заповідна справа»,
що викладається в межах ОПП «Географія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 106 Географія

Назва дисципліни	Природно-заповідна справа
Адреса викладання дисципліни	вул. П. Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	географічний факультет, кафедра геоморфології і палеогеографії і кафедра раціонального використання природних ресурсів і охорони природи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань: 10 «Природничі науки» Спеціальність : 106 «Географія»
Викладачі дисципліни	Брусак В.П., к.г.н., доцент кафедри геоморфології і палеогеографії Зюзін С.Ю., к.г.н., асистент кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи
Контактна інформація викладачів	Vitaliy.Brusak@lnu.edu.ua, brusak_vitaliy@ukr.net, https://geography.lnu.edu.ua/employee/brusak-vitalij-pylypovych ; Svyatoslav.Zyuzin@lnu.edu.ua https://geography.lnu.edu.ua/employee/zyuzin-svyatoslav-yurijovych
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Місце проведення консультацій – географічний факультет, ауд. 39 і 62. Адреса: аудиторій 39 і 62, вул. Петра Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000. Он-лайн консультації можливі засобами Microsoft Teams або Zoom. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладачів.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/academics/bachelor/geography
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Природно-заповідна справа» є нормативною у бакалаврській програмі спеціальності 106 «Географія» для освітньої програми «Географія», яка викладається у IV семестрі обсягом в 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Природно-заповідна справа» як інтегральна дисципліна узагальнює теоретичні і практичні знання у галузі природно-заповідної справи на міжнародному і національному рівнях. Тематика курсу передбачає: вивчення теоретичних основ природно-заповідної справи та її міждисциплінарного характеру, основних етапів розвитку природно-заповідної справи в Україні, структури природно-заповідного фонду України; ознайомлення зі статусом і завданнями та вимогами охоронного режиму об'єктів ПЗФ, змістом наукових досліджень у заповідниках і національних парках; розгляд біологічних і географічних аспектів оптимізації територій заповідних об'єктів, структури і складових елементів екологічної мережі держави; засвоєння основних напрямів міжнародної співпраці у галузі заповідної справи, змісту головних міжнародних природоохоронних конвенцій та класифікації природоохоронних територій МСОП. Ця дисципліна забезпечує такі важливі компетенції для бакалаврів з географії: дослідницькі навички і вміння, здатність ідентифікувати проблеми і чинники, які їх зумовлюють у галузі природно-заповідної справи, розробляти шляхи їх ефективного вирішення як важливої складової підготовки до роботи в установах природно-заповідного фонду України.
Мета та цілі дисципліни	Мета курсу: теоретична і методична підготовка студентів у галузі природно-заповідної справи, які зможуть при необхідності працювати в установах природно-заповідного фонду України – природних і біосферних заповідниках та національних природних парках, засто-

	сування ними знань для проведення наукових досліджень, організації ведення екологічно збалансованого господарювання і користування природними ресурсами у межах територій, що увійдуть у склад екологічної мережі України та ефективного екологічного контролю за станом природно-заповідних об'єктів. Основні завдання курсу «Природно-заповідна справа» включають: 1) ознайомлення з теоретичними основами природно-заповідної справи та міждисциплінарним об'єктом, предметом і завданнями її вивчення, місцем в структурі охорони природи; 2) вивчення основних етапів розвитку природно-заповідної справи в Україні, мотивів створення і функцій природоохоронних територій; 3) вивчення структури природно-заповідного фонду України, його динаміки у XX-XXI століттях, особливостей природно-географічного й адміністративно-територіального розподілу у межах держави; 4) ознайомлення з особливостями природи, головними об'єктами охорони та проблемами і перспективами функціонування природних і біосферних заповідників, національних природних парків України; 5) отримання знань про статус і завдання, структуру території та вимоги охоронного режиму територій і об'єктів природно-заповідного фонду України та організаційно-правовими засадами їх функціонування; 6) засвоєння історії розвитку наукових досліджень у заповідниках України, змісту і методів наукових досліджень за "Програмою Літопису природи для заповідників і національних природних парків", структури і напрямів географічних досліджень на природно-заповідних територіях; 7) здобуття знань про біологічні і географічні аспекти оптимізації територій заповідних об'єктів та їх мережі, структуру і складові елементи екологічної мережі України та організаційно-правові й наукові підстави її формування; 8) ознайомлення з основними напрямками міжнародної співпраці у галузі заповідної справи, головними міжнародними природоохоронними конвенціями і угодами, класифікацією природоохоронних територій МСОП, географією і особливостями формування міждержавних транскордонних природоохоронних територій України. Відповідно до освітньо-професійної програми вивчення дисципліни сприяє набуттю здобувачами вищої освіти таких компетентностей. Спеціальні (фахові) компетентності: СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства. СК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки. СК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. СК 12. Здатність здійснювати оцінку і моніторинг природних умов і ресурсів території з використанням наукової методології. СК 13. Здатність виявляти проблеми і загрози сталого розвитку територій.
Література для вивчення дисципліни	Базова література 1. Брусак В. П. Навчальна програма, самостійні та тестові завдання з курсу "Географічні основи заповідної справи" / В.П. Брусак – Львів: Лабораторія тематичного картографування ЛНУ імені Івана Франка, 2012 – 18 с. 2. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д.

Гродзинського, М.П. Стеценка. – Київ.: Географіка, 2003. – 306с.

3. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: “Ліра”, 2002. – 328 с.
4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – Київ: Арістей, 2007. – 480 с.
5. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с.
6. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.

Додаткова література

1. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25-35.
2. Брусак В., Зінько Ю., Кравчук Я., Кричевська Д., Сенчина Б., Шевчук О. Природоохоронні ресурси / Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207.
3. Брусак В., Іванов Є., Кричевська Д., Ковальчук І., Койнова І., Курганевич Л., Лопушанська М., Пилипович О., Сенчина Б. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / Геоекологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 474–532.
4. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б. Г. Проць, І. Б. Іваненко, Т. С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
5. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156.
6. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 47. –С. 405-434.
7. Збірник методичних матеріалів з питань рекреаційно-туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду. – Київ, 2011 – 272 с.
8. Зелена книга України / під заг. ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха – К. : Альтерпрес, 2009. – 448 с.
9. Кравчук Я., Брусак В. Рельєф заповідників і національних природних парків Українських Карпат : монографія / Я.Кравчук, В.Брусак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. – 256 с.
10. Мельник А.В. Ландшафтний моніторинг / А.В. Мельник, Г.П. Міллер. – Київ: ВІПОЛ, 1993. – 152 с.
11. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України. – Київ, 1998. – 132 с.
12. Назарук М. Природно-заповідний фонд / Назарук М., Сенчина Б., Стойко С., Койнова І., Брусак В., Кричевська Д. // Львівська область: природні умови та ресурси. Монографія. За заг. ред. д.г.н., проф. М. М. Назарук. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С. 403–456.
13. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків / Колектив авторів під ред. докт. біол. наук,

	проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с. 14. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с. 15. Червона книга України. Рослинний світ. – Київ: Українська енциклопедія імені М.П. Бажана, 1996. – 606 с. 16. Червона книга України. Тваринний світ. – Київ: Либідь, 1994. – 540 с. 17. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с. 18. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – Київ: Глобалконсалтинг, 2009.– 900 с. 19. http://www.rada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України. 20. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства екології і природних ресурсів України/ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. 21. http://unesco.org.ua/ – сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. 22. http://www.ecnc.nl/doc/lynx/ – сторінка Всеєвропейської екологічної мережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття. 23. http://www.panda.org/ – сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International) 24. http://ramsar.org/ – сторінка Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971). 25. https://www.iucn.org/commissions/world-commission-protected-areas – сторінка Всесвітньої комісії з охоронюваних територій (WCPA) 26. https://www.protectedplanet.net/ – сторінка Світової бази даних про заповідні території (WDPA) 27. https://www.unep-wcmc.org/ – сторінка Всесвітнього центру моніторингу охорони навколишнього середовища ООН (UNEP-WCMC) 28. Наукове опрацювання заходів щодо створення Карпатської екомережі [Електронний ресурс]: (заклучний звіт про науково-дослідну роботу) / А. Г. Безусько, С. Ю. Попович, С. Р. Матвеев, В. С. Мазурок, В. П. Брусак, Л. М. Фельбаба-Клушина, М. М. Приходько, Ю. Г. Масікевич, Л. Г. Безусько, Ю. В. Гречишкіна; Національний університет “Києво-Могилянська академія”. Київ, 2007. – 304 с. – Режим доступу : http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/.
Тривалість курсу	Дисципліна викладається у IV семестрі обсягом у 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Обсяг курсу	Загальна кількість годин – 90 год. З них – 64 год. аудиторних занять. З них 32 годин лекцій; 32 годин семінарських/практичних занять; 26 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	В результаті вивчення дисципліни студенти повинні: знати: - головні теоретичні основи природно-заповідної справи та її місце у соціології, географічні аспекти і концепції природно-заповідної справи; - основні етапи розвитку природно-заповідної справи в Україні, мотиви і ландшафтно-географічні закономірності створення природно-заповідних територій та їх функції, ; - структуру, динаміку, природно-географічні й адміністративно-

	територіальні закономірності розподілу природно-заповідного фонду України; - основи законодавства про природно-заповідний фонд та державного управління у галузі природно-заповідної справи України; - програму наукових досліджень за “Програмою Літопису природи для заповідників і національних природних парків” та вимоги щодо дотримання морально-етичних аспектів досліджень, принципів академічної і професійної доброчесності при використанні фондових матеріалів заповідних установ; - структуру і напрями комплексних географічних досліджень на природно-заповідних територіях, особливості застосування геоінформаційних технологій у географічних дослідженнях; - вимоги, послідовність та етапи створення природно-заповідних територій та формування екологічної мережі України для реалізації завдань сталого розвитку держави і регіонів; - географічні і біологічні засади організації і ландшафтно-геоморфологічні підходи та методи проектування природно-заповідних територій і об’єктів, - природоохоронні категорії МСОП та основні напрями міжнародної співпраці у галузі природно-заповідної справи, зміст головних міжнародних природоохоронних конвенцій і угод. вміти: - здобувати інформацію про сучасний стан природно-заповідної справи та географічні особливості природи, проблеми і перспективи функціонування природних і біосферних заповідників, національних природних парків України з інформаційних ресурсів, а також застосувати вміння колективно та особисто пропонувати вирішення конкретних проблем заповідних установ у контексті сталого розвитку регіонів їхнього розташування; - аналізувати нормативно-правові документи щодо особливостей статусу і завдань, структури території та вимог охоронного режиму територій і об’єктів природно-заповідного фонду України; - планувати комплексні географічні дослідження на заповідних територіях з урахуванням норм безпечної життєдіяльності, вимог природоохоронного режиму та здорового способу; - встановлювати взаємозв’язок географічних розподілу природно-заповідного фонду України з природно-, еколого- та економіко-географічними особливостями території держави; - аналізувати динаміку природно-заповідного фонду України й адміністративних областей та структуру і просторовий розподіл природоохоронних категорій МСОП у різних регіонах світу; - аналізувати міжнародні нормативно-правові документи та інформаційні ресурси у галузі природно-заповідної справи. Очікувані результати навчання: ПРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук. ПРН 03. Пояснювати особливості організації географічного простору. ПРН 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні. ПРН 14. Проводити геоекологічну експертизу та розробляти проекти охорони природи і збалансованого природокористування.
Ключові слова	природно-заповідна справа, природно-заповідний фонд, природоохоронні території і об’єкти, природоохоронні категорії, заповідники, національні парки, функції, проблеми, наукові дослідження, еко-

	логічна мережа.																									
Формат курсу	Очна (денна) форма навчання передбачає постійний особистий контакт науково-педагогічного працівника і студента, що забезпечує надбання глибоких системних знань, стійких умінь. Студенти зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом та своєчасно виконувати навчальні завдання згідно з робочою програмою. Курс включає проведення лекцій, практичних/семінарських занять та консультацій.																									
Теми	Подано нижче у табличній формі СТРУКТУРА КУРСУ ¹																									
Підсумковий контроль, форма	Екзамен в кінці семестру																									
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з фізичної географії, екології, біогеографії, раціонального використання природних ресурсів і охорони природи, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння практичного значення курсу.																									
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення семінарських і практичних занять, а також організація самостійної роботи студентів. Вивчення дисципліни супроводжується інформаційними, ілюстративними та проблемними методами навчання. На семінарських і практичних заняттях роз'яснюються сутності завдань і підходів до їх вирішення, а також способи вирішення проблемних питань. Для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, зокрема, проблемні лекції, робота в малих групах (семінари-дискусії). Проблемні лекції застосовуються при викладанні тем з історії розвитку природно заповідної справи в Україні та заключної лекції щодо міжнародної співпраці у природно-заповідній справі. Різноманітністю проблемних лекцій є міні-лекції, що застосовуються при висвітленні теми щодо географічних закономірностей поширення природоохоронних територій в Україні. Також широко використовується форма семінарів-дискусій, які передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми. Вони використовуються для семінарських занять, пов'язаних зі з'ясуванням ролі природних і біосферних заповідників та національних природних парків України у збереженні унікальних і типових ландшафтів, біорізноманіття та генофонду видів.																									
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання. Вивчення курсу не потребує використання вузькоспеціалізованого програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм (Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Power Point) та операційних систем (корпоративний пакет Microsoft Office 365).																									
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="3">Поточний та модульний контроль</th> <th rowspan="2">Екзамен</th> <th rowspan="2">Разом – 100 балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">Семінарські заняття (20 балів)</td> <td style="text-align: center;">Практичні заняття 3 практичні завдання (15 балів)</td> <td style="text-align: center;">Самостійна робота студентів (одне письмове модульне опитування) (15 балів)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">50 балів</td> <td style="text-align: center;">50 балів</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 80%;">Критерії оцінювання знань студентів</th> <th style="width: 20%;">Максимальна кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1. Бали поточної успішності за виступи на семінарах 2. виступи по 10 балів</td> <td style="text-align: center;">20</td> </tr> <tr> <td colspan="2"><i>Критерії оцінювання</i></td> </tr> <tr> <td>Студент виступив із доповіддю на семінарському занятті,</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> </tbody> </table>			Поточний та модульний контроль			Екзамен	Разом – 100 балів	Семінарські заняття (20 балів)	Практичні заняття 3 практичні завдання (15 балів)	Самостійна робота студентів (одне письмове модульне опитування) (15 балів)			50 балів			50 балів		Критерії оцінювання знань студентів	Максимальна кількість балів	1. Бали поточної успішності за виступи на семінарах 2. виступи по 10 балів	20	<i>Критерії оцінювання</i>		Студент виступив із доповіддю на семінарському занятті,	10
Поточний та модульний контроль			Екзамен	Разом – 100 балів																						
Семінарські заняття (20 балів)	Практичні заняття 3 практичні завдання (15 балів)	Самостійна робота студентів (одне письмове модульне опитування) (15 балів)																								
50 балів			50 балів																							
Критерії оцінювання знань студентів	Максимальна кількість балів																									
1. Бали поточної успішності за виступи на семінарах 2. виступи по 10 балів	20																									
<i>Критерії оцінювання</i>																										
Студент виступив із доповіддю на семінарському занятті,	10																									

правильно відповів на поставлені йому запитання. З дискусії видно що розуміє дану проблематику. Глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, вміє аргументувати, використовуючи при цьому обов'язкову і додаткову літературу, інформацію з відкритих джерел.	
Студент виступив із доповіддю на семінарському занятті, проте на поставлені йому запитання відповів з частковим розумінням своєї доповіді. Під час викладення деяких питань не вистарчає глибини та аргументації, допускає несуттєві неточності. Чим повніша відповідь, тим вищий бал.	7-9
Студент виступив із доповіддю, проте на поставлені йому запитання не відповів або відповів не розуміючи змісту запитання і суті своєї доповіді. Не виявляє всебічного аналізу, аргументація та обґрунтування відсутні або допускає суттєві неточності та помилки під час відповіді. Чим більше помилок і плутанини у відповіді, тим нижчий бал.	4-6
Студент підготував коротку, неповну відповідь у письмовому вигляді. Є багато помилок та неточностей у тексті. Чим більше помилок, тим нижчий бал.	1-3
Студент не був присутній і не представив доповіді.	0
2. Бали поточної успішності за виконання і захист практичних робіт: 3 завдання по 5 балів	15
<i>Критерії оцінювання</i>	
Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив поставлене завдання.	5
Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Загалом правильно вирішив поставлене завдання.	4
Студент в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдання.	3
Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншу частину поставленого завдання.	2
Студент дуже погано володіє навчальним матеріалом, правильно вирішив окремі складові завдання.	1

	Студент не виконав завдання.	0
	3. Самостійна робота студентів	15
	<i>Критерії оцінювання</i>	
	Модульне письмове опитування за результатами самостійної роботи. Самостійна робота студентів передбачена в темі лекції поряд з аудиторною роботою і передбачає опрацювання матеріалів посібників та додаткових джерел. Виконання завдань практичної роботи також передбачає самостійну роботу з додатковими джерелами інформації. Оцінюється максимально 15 балів за письмове модульне опитування.	
	Перший рівень (2 завдання) – завдання з розгорнутою відповіддю (повне обґрунтування відповіді). В цих завданнях потрібно зробити послідовні, логічні пояснення, необхідні посилання, вказати факти, з яких випливає те чи інше твердження. Якщо потрібно, то слід проілюструвати думки схемами, графіками, таблицями. Оцінювання завдань першого рівня по 4 бали (максимально $4 \times 2 = 8$ балів). Другий рівень (2 завдання) – завдання з короткою відповіддю. Завдання з короткою відповіддю вважається виконаним правильно, якщо студент дав вірні визначення, посилання, тлумачення, короткі коментарі. За кожне правильно виконане завдання студенту виставляється по 2 бали (максимально $2 \times 2 = 4$ бали). Третій рівень (6 завдань) – тестові питання із вибором однієї правильної відповіді. За кожне правильно виконане завдання студенту виставляється по 0,5 бали (максимально $0,5 \times 6 = 3$ бали). <i>Загальна сума балів – 15.</i>	
	4. Екзамен	50
	Семестровий екзамен як форма підсумкового контролю є обов'язковим для всіх студентів. Екзамен проводиться у письмовій формі. Кожен студент отримає індивідуальний варіант з 5 питань і 9 тестів на 80 хв. Усі варіанти мають однакову структуру, містять запитання з кожної теми навчальної дисципліни. Передбачена одна спроба здачі екзамену. Перший рівень (2 питання) – завдання з розгорнутою відповіддю (повне обґрунтування відповіді). В цих завданнях потрібно зробити послідовні, логічні пояснення, необхідні посилання, вказати факти, з яких випливає те чи інше твердження. Якщо потрібно, то слід проілюструвати думки схемами, графіками, таблицями. Оцінювання завдань першого рівня по 9 балів (максимально $9 \times 2 = 18$ балів). Другий рівень (3 завдання) – завдання з короткою відповіддю. Завдання з короткою відповіддю вважається виконаним правильно, якщо студент дав вірні визначення, посилання, тлумачення, короткі коментарі. За кожне правильно виконане завдання студенту виставляється по 4-5 балів (максимально $5 \times 2 + 4 = 14$ балів). Третій рівень (9 завдань) – тестові питання із вибором однієї правильної відповіді. За кожне правильно виконане завдання студенту виставляється по 2 бали (максимально $2 \times 9 = 18$ балів). Оцінка, одержана на екзамені, є остаточною.	
	Під час оцінювання здобутків студентів буде враховано дотримання ними таких критеріїв:	

	<i>Академічна доброчесність.</i> Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність поси- лань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. <i>Відвідання занять</i> є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні/семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. <i>Літературні джерела.</i> Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також інформації з відкритих інформаційних джерел, яких немає серед рекомендованих. <i>Політика виставлення балів.</i> Враховуються бали набрані за виступи на семінарських заняттях, виконані практичні роботи, самостійну роботу та бали отримані на екзамені. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного/семінарського заняття; неприпустимі пропуски та запізнення на заняття; використання мобільного телефону, планшету чи інших пристроїв зв'язку під час занять в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання постав- леного завдання. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час модульного опитування та екзамену заборонено. Практичні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулю відбу- вається лише за наявності поважних причин (наприклад, через хворобу).
Питання до іспиту	1. Об'єкт і предмет вивчення заповідної справи. 2. Основні завдання заповідної справи в Україні. 3. Наукові засади заповідної справи. 4. Назвіть функції заповідних об'єктів. 5. Природоохоронні функції заповідних об'єктів. 6. Наукові функції заповідних об'єктів. 7. Соціально-економічні функції заповідних об'єктів. 8. Культурно-дидактичні функції заповідних об'єктів. 9. Видова і ресурсна охорона природи, їх суть. 10. Структура природно-заповідного фонду України. 11. Природно-заповідні об'єкти вищої категорії заповідності в Україні. 12. Природно-заповідні об'єкти нижчої категорії заповідності в Україні. 13. Природно-заповідні об'єкти штучного походження у ПЗФ України. 14. Природно-заповідні об'єкти природного походження у ПЗФ України. 15. Статус і завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму природних заповідників. 16. Які заповідні категорії відносять до об'єктів комплексної охорони природи. 17. Статус, завдання і функціональна структура території

національних природних парків.

18. Статус і завдання, функціональна структура території біосферних заповідників.
19. Поділ пам'яток природи за значимістю і об'єктами охорони.
20. Статус, завдання та поділ заказників за значимістю і об'єктами охорони.
21. Які заповідні категорії в Україні відносяться до поліфункціональних?
22. Заповідні категорії ПЗФ України поресурсної охорони.
23. Що таке кластерні заповідники? Назвіть кластерні природні заповідники України.
24. Назвіть національні природні парки Українських Карпат.
25. Назвіть національні природні парки заходу України.
26. Природні заповідники Криму.
27. Заповідники Степової природної зони України.
28. Назвіть природні заповідники Полісся.
29. Назвіть національні природні парки Полісся.
30. Національні парки і заповідники Лісостепової природної зони України.
31. Національні парки і заповідники широколистяно-лісової природної зони України.
32. Назвіть заповідники і національні парки Чорноморського узбережжя.
33. Заповідники і національні парки Степової природної зони України.
34. Природні заповідники Правобережжя України.
35. Природні заповідники Лівобережжя України (без Криму).
36. Основні етапи розвитку заповідної справи в Україні.
37. Етап зародження заповідної справи в Україні.
38. Етап становлення заповідної справи в Україні.
39. Розвиток заповідної справи в Україні у період між I і II світовими війнами.
40. Розвиток заповідної справи в Україні у 30-60 рр. XX ст.
41. Розвиток заповідної справи в Україні у 60-80 рр. XX ст.
42. Сучасний етап розвитку заповідної справи в Україні.
43. Що таке "заповідний ренесанс"?
44. Перелічіть перші заповідні об'єкти в Україні.
45. Академічний підхід до організації заповідників.
46. Утилітарний підхід до організації заповідників.
47. Режими охорони природно-заповідних територій.
48. Закон України «Про природно-заповідний фонд».
49. Порядок створення об'єктів природно-заповідного фонду України.
50. Національна екологічна мережа України: завдання, структурні елементи, етапи формування.
51. Які екологічні коридори утворюють екологічну мережу України?
52. Назвіть нормативно-правові акти (закони), які забезпечують формування екологічної мережі України.
53. Проблеми збереження біорізноманіття і ландшафтів та сталого розвитку
54. «Червона книга України» і «Зелена книга України»: завдання, структура.
55. Структура фізико-географічних досліджень у заповідниках і національних парках.
56. Об'єкт і предмет географічних досліджень на заповідних територіях.

	57. Інвентаризація природних компонентів і комплексів, як базовий напрямок географічних досліджень у заповідниках і національних парках. 58. Методичні вимоги до картографічної інвентаризації у заповідниках. 59. Суть оцінки регіональної і типологічної репрезентативності у заповідників і національних парків. 60. Зміст аналізу територіальної структури заповідників і національних парків. 61. Моніторинг природних і природно-антропогенних процесів у заповідниках і національних парках. 62. Історія наукових досліджень на природно-заповідних територіях. 63. Структура “Літопису природи”, історія її виникнення. 64. Міжнародна співпраця України у галузі заповідної справи. 65. Назвіть міждержавні природоохоронні території. 66. Назвіть міжнародні угоди і конвенції в галузі охорони біотичного різноманіття. 67. Перелічіть природоохоронні категорії МСОП. 68. Функціональне призначення категорії I (1а, 1в) МСОП. 69. Функціональне призначення категорії II МСОП. 70. Функціональне призначення категорії III МСОП. Зразки тестів 1. Який відсоток заповідності території України станом на 1.01.2024 рік?: а) 3,8%; б) 6,8%; в) 5,1%; г) 5,4%. 2. Який Закон України регулює взаємовідносини у галузі заповідної справи? а) Закон про природно-заповідний фонд; б) Закон про екологічну мережу; в) Закон про охорону навколишнього природного середовища. 3. Який національний парк знаходиться у Степовій зоні? а) Подільські Товтри, б) Ічнянський, в) Бузький Гард 4. Який національний парк знаходиться у Лісостеповій зоні? а) Карпатський, б) Старогутинсько-Деснянський, в) Канівський. 5. Яка з адміністративних областей України має найвищий відсоток заповідності території станом на 1.01.2022 рік? а) Хмельницька, б) Закарпатська; в) Івано-Франківська; г) Одеська. 6. Загальнодержавними органами управління територіями та об’єктами ПЗФ є: а) Обласні державні адміністрації; б) Кабінет міністрів України; в) Міністерство екології та природних ресурсів; г) Агенція лісових ресурсів . 7. Який природний заповідник є найменшим в Україні? а) «Горгани», б) «Мис Мартьян», в) Опукський, г) Казантипський. Питання формуються відповідно до програми навчальної дисципліни. Орієнтовний перелік тестових завдань, поданий у методичному виданні “Навчальна програма, самостійні та тестові завдання з курсу “Географічні основи заповідної справи” за посиланням: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Metodych-Zapovidna-sprava-Brusak.pdf
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості викладання курсу буде надано після завершення курсу.

1 СТРУКТУРА КУРСУ «ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА СПРАВА»

Тиждень	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)*	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання	
1	Тема 1.1. Природно-заповідна справа і її місце в геосології. Об'єкт, предмет, основні поняття, завдання і методи вивчення, які використовуються у природно-заповідній справі, її міждисциплінарний характер. Матеріальні та ідеальні об'єкти вивчення природно-заповідної справи	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 4. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.	2	Опрацювання матер. лекції	-
1-4	Тема 1. Природні і біосферні заповідники України і їхня роль у збереженні унікальних і типових ландшафтів, біорізноманіття та генофонду видів.	Семінар-дискусія	1. Експрес-оцінка стану території природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелінець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с. 2. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с. 3. Брусак В., Зінько Ю., Кравчук Я., Кричевська Д., Сенчина Б., Шевчук О. Природоохоронні ресурси / Геоecологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207. 4. Брусак В., Іванов Є., Кричевська Д., Ковальчук І., Койнова І., Курганевич Л., Лопушанська М., Пилипович О., Сенчина Б. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / Геоecологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 474–532.	8	Природа заповідників, їхня управлінська структура, проблеми і перспективи функціонування. Підготовка до семінарського заняття	1-4 тижні

2	Тема 1.2. Етапи зародження та становлення природно-заповідної справи в Україні. Форми заповідання і мотиви охорони. Академічний, естетичний, мисливський і ландшафтно-зональний принципи заповідання. Охорона природи в Київській Русі, у Галичині, на Закарпатті.	Лекція	5. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: сайти природно-заповідних установ України 1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг. ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Назарук М., Сенчина Б., Стойко С. Історія розвитку заповідної справи та природничих досліджень / Львівська область: природні умови та ресурси. Монографія. За заг. ред. д.г.н., проф. М. М. Назарук. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С. 403–424.	2 Опрацювання матер. лекції
3	Тема 1.3. Розвиток природно-заповідної справи в Україні у 30-80-х роках ХХ ст. Скорочення і реорганізація мережі природно-заповідних об'єктів. Відродження академічних принципів заповідної справи. Природно-заповідна справа в західному регіоні України	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг. ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Назарук М., Сенчина Б., Стойко С. Історія розвитку заповідної справи та природничих досліджень / Львівська область: природні умови та ресурси. Монографія. За заг. ред. д.г.н., проф. М. М. Назарук. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С. 403–424.	2 Опрацювання матер. лекції
4	Тема 1.4. Сучасний етап розвитку природно-заповідної справи в Україні. Якісне покращення стану заповідної справи 1990-х рр. ХХ ст. Міжнародна співпраця. Малий «льодовиковий період» у заповідній справі. Заповідна	Проблемна лекція	1. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 2. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 3. Брусак В., Зінько Ю., Кравчук Я., Кричевська	2 Опрацювання матер. лекції

	справа в умовах збройної агресії рф. Природно-заповідна справа в західному регіоні України	Самостійна робота	Д., Сенчина Б., Шевчук О. Природоохоронні ресурси / Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207. 4. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик. – Львів: Світ, 1991. – 248 с.	1	
5	Тема 1.5. Поліфункціональність природно-заповідних територій. Природоохоронні, наукові, соціально-економічні, природно-пізнавальна і освітня функції. Відмінності функціонального призначення об'єктів різних категорій заповідності. Функції заповідників, національних парків, заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ.	Лекція	1. Експрес-оцінка стану території природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелінець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с. 2. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156. 3. Стойко С. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с.	2 Опрацювання матер. лекції	
5–9	Тема 2. Національні природні парки України і їхня роль у збереженні унікальних і типових природних ландшафтів, біорізноманіття та генофонду видів.	Семінарське заняття	1. Збірник методичних матеріалів з питань рекреаційно-туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду. – К., 2011 – 272 с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 4. Кравчук Я., Брусак В. Рельєф заповідників і національних природних парків Українських Карпат : монографія / Я.Кравчук, В.Брусак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. – 256 с. 5. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів	10 Природа національних парків, їхня управлінська структура, зонувannya територій проблеми і перспективи функціонування. Підготовка до семінарського заняття	1–5 тижнів

6	Тема 1.6. Режими охорони природно-заповідних територій та їх реалізація. Вимоги природоохоронного режиму різних заповідних територій. Режим абсолютної і регульованої заповідності, заказний, активної охорони. Природоохоронний режим заповідників, національних парків, заказників.	Лекція	Україні: сайти природно-заповідних установ України 1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг. ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 4. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156.	2 Опрацювання матер. лекції
7	Тема 1.7. Наукові засади природно-заповідної справи. Дослідження еволюційного розвитку рослинного і тваринного світу. Унікальні природні об’єкти та біорізноманіття, напрямки їх збереження. Сталий розвиток людства. Принципи сталого розвитку	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 4. Брусак В., Іванов Є., Кричевська Д., Ковальчук І., Койнова І., Курганевич Л., Лопушанська М., Пилипович О., Сенчина Б. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / Геоекологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. Львів: Простір-М, 2021. С. 474–532.	2 Опрацювання матер. лекції
8	Тема 2.1. Структура природно-заповідного фонду України. Загальна характеристика ПЗФ. Статус і	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні:	2

	завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму різних категорій ПЗФ. Диспропорції структури і географічного розподілу заповідних об'єктів. Структура природно-заповідного фонду Львівської області	Самостійна робота	підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 4. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: статистичні дані структури ПЗФ України 5. Койнова І. Сучасний стан природно-заповідного фонду / Львівська область: природні умови та ресурси. Монографія. За заг. ред. д.г.н., проф. М. М. Назарук. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С. 425–441.	Опрацювання матер. лекції 1	2 тижні
9	Тема 2.2. Організаційно-правові засади ведення природно-заповідної справи. Огляд природоохоронного законодавства України. Структура управління у галузі природно-заповідної справи.	Лекція	1. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306с. 2. http://www.gada.gov.ua/laws/ – сторінка законодавства України: “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про природно-заповідний фонд України”, “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки”, “Про екологічну мережу”, “Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні (Програма “Заповідники”) 3. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: структура управління міністерства	Опрацювання матер. лекції 2	1
10–11	Тема 3. Географічна мережа природних і біосферних заповідників та національних природних парків України.	Практична робота з використанням картографічних матеріалів	1. Експрес-оцінка стану території природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007.	Розподіл заповідників і національних парків за 4	1

			– 480 с. 3. http://www.mepg.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: Національна доповідь про стан охорони навколишнього природного середовища в Україні.	природними зонами і фізико-географічними країями 2 Підготовка до написання модуля. Зразки завдань Див: Брусак В.П. Навчальна програма, ... та тематичні завдання ... – Львів, 2012. 18 с.
10	Опрацювання карти “Природоохоронні території України” Тема 2.3. Створення та проектування територій природно-заповідного фонду України. Клопотання про створення та етапи організації заповідних об’єктів. Принципи проектування заповідників і національних парків. Порядок створення заповідних об’єктів	Самостійна робота Лекція	1. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156. 2. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – Київ: Географіка, 2003. – 306 с.	Опрацювання матер. лекції 2
11	Тема 2.4. Проблеми збереження біорізноманіття і ландшафтів та сталого розвитку Поняття біотичне і ландшафтне різноманіття, сталий розвиток. Видове, популяційне, центичне різноманіття. Зелена і Червона книги України	Самостійна робота Лекція	1. Зелена книга України / під заг. ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха – К. : Альтерпрес, 2009. – 448 с. 2. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с. 3. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.	Опрацювання матер. лекції 2 2
12	Тема 2.5. Екологічна мережа України. Завдання і структурні елементи	Самостійна робота Лекція	1. Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 47. – С.	1 2

	екомережі, принципи та етапи її формування. Регіональні програми та робочі схеми формування екологічних мереж. Структура екологічної мережі України (національний рівень)	Самостійна робота	405-434. 2. Наукове опрацювання заходів щодо створення Карпатської екомережі [Електронний ресурс]: / А.Г. Безусько, С.Ю. Попович, С.Р. Матвеев, В.С. Мазурок, В.П. Брусак та ін.. НУ "Києво-Могилянська академія". К., 2007. – 304 с. – Режим доступу: http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/. 3. Брусак В., Кричевська Д., Сенчина Б. Екологічна мережа / Львівська область: природні умови та ресурси. Монографія. За заг. ред. д.г.н., проф. М. М. Назарук. Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – С. 442–456.	Опрацювання матер. лекції 2 2 тижні
12–13	Тема 4. Динаміка заповідання адміністративно-територіальних одиниць України упродовж ХХІ ст..	Практична робота з використанням статистичного матеріалу	1 Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с. 2. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 3. http://www.menr.gov.ua/ – сторінка Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: статистичні дані структури і динаміки ПЗФ держави.	4 Динаміка ступеня заповідності адміністративних областей
13	Тема 3.1. Наукові дослідження на природно-заповідних територіях. Програма “Літопису природи” Історичні аспекти організації наукових досліджень на природно-заповідних територіях. Програма “Літопису природи”. Програма “Літопису природи”	Лекція Самостійна робота Лекція	1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с. 2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 3. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків / Колектив авторів під ред. докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андриєнко. Київ: Академперіодика, 2002. 103 с.	2 Опрацювання матер. лекції 2
14	Тема 3.2. Географічні дослідження у заповідниках і національних парках.	Лекція	1. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична	2

	Структура, основні напрямки, види та завдання фізико-географічних досліджень заповідних територій, алгоритм їх реалізації. Методичні засади проведення географічної інвентаризації та різних видів моніторингу. Структура і напрямки фізико-географічних досліджень заповідних територій Тема 5. Природоохоронні території світу: сучасний стан, динаміка, географічний розподіл; аналіз сучасної класифікаційної структури за окремими регіонами.	Самостійна робота Практична робота з використанням статистичного матеріалу	географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25-35. 2. Мельник А.В. Ландшафтний моніторинг / А.В. Мельник, Г.П. Міллер. – Київ: ВІПОЛ, 1993. – 152 с. 3. https://www.unep-wcmc.org/ – сторінка Всесвітнього центру моніторингу охорони навколишнього середовища ООН (UNEP-WCMC) 1. Ковальчук А.А. Заповідна справа: наукове довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: “Ліра”, 2002. – 328 с. 2. https://www.iucn.org/commissions/world-commission-protected-areas – сторінка Всесвітньої комісії з охоронюваних територій (WCSA) 3. https://www.protectedplanet.net/ – сторінка Світової бази даних про заповідні території (WDPA) 1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Грозинського, М.П.Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с. 2. Ковальчук А.А. Заповідна справа: наукове довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: “Ліра”, 2002. – 328 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа. Навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 4. http://unesco.org.ua/ – сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО.	Опрацювання матер. лекції 4 6 Функціональне призначення категорій МСОП. Визначні національні парки світу. 2 Опрацювання матер. лекції 2 2 Опрацювання матер. лекції	3 тижні
14–16	Тема 4.1. Природно-заповідні категорії країн Європи і світу. Категорії природоохоронних територій МСОП, їх функціональне призначення. Концепція формування трансєвропейських природоохоронних поясів. Найвідоміші природоохоронні об'єкти країн Європи і світу.	Проблемна лекція Самостійна робота Лекція	1. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвидомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Міністерства охорони природи України. – Київ, 1998. – 132 с. 2. http://www.eunp.nl/doc/lynx/ – сторінка	Опрацювання матер. лекції 2	3 тижні
15	Тема 4.2. Міжнародна співпраця у заповідній справі. Основні напрямки міжнародної співпраці у галузі охорони природи Огляд головних міжнародних	Проблемна лекція Самостійна робота Лекція	1. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвидомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Міністерства охорони природи України. – Київ, 1998. – 132 с. 2. http://www.eunp.nl/doc/lynx/ – сторінка	Опрацювання матер. лекції 2	3 тижні
16	Тема 4.2. Міжнародна співпраця у заповідній справі. Основні напрямки міжнародної співпраці у галузі охорони природи Огляд головних міжнародних	Проблемна лекція Самостійна робота Лекція	1. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвидомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Міністерства охорони природи України. – Київ, 1998. – 132 с. 2. http://www.eunp.nl/doc/lynx/ – сторінка	Опрацювання матер. лекції 2	3 тижні

	природоохоронних конвенцій. Рамсарські угіддя України. Транскордонні природоохоронні території України. Транскордонні природоохоронні території України	Самостійна робота	Всесвітової екологічної мережі на сайті Всесвітової стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття. 3. http://www.panda.org/ – сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International) 4. http://ramsar.org/ – сторінка Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971).	2